

ATİNA ZİRVESİ'NİN ARDINDAN TÜRKİYE'NİN AB VE KIBRIS POLİTİKASI

Dr. Emel OSMANÇAVUŞOĞLU OKTAY

Hacettepe Üniversitesi

Uluslararası İlişkiler Bölümü

Kıbrıs politikamız konusunda bir yılı aşkın bir süredir devam eden ve basına yansıyan tartışmalarla birlikte iki eğilim belirginleşmişti; iki ay öncesine kadar Kıbrıs'ta çözüm deyince kimilerinin aklına Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kofi Annan tarafından 11 Kasım 2002'de verilen ve şu ana kadar iki kez gözden geçirilen "Kapsamlı Çözüm Belgesi"nin bir miktar Kıbrıslı Rumlarla Kıbrıslı Türkler arasında müzakere edildikten sonra, hattâ tercihen müzakere edilmeden Güney Kıbrıs Rum Kesimi'nin Avrupa Birliği'ne giriş anlaşmasını imzalayacağı 16 Nisan tarihine kadar imzalanması akla geliyordu. Kimileri içinse mevcut statükonun sürdürülmesi aslında hiç de fena bir çözüm değildi; çünkü Ada'da 1974'ten bu yana zaten barış bulunmaktaydı. Fakat bu arada sadece barışın yeterli olmadığını, insanların huzurlu olabilmeleri için barışın yanı sıra "komşuda pişerken onlara da düşmesi gerektiği"ni de KKTC'de yapılan geniş katılımlı mitingler hepimize hatırlattı.

Güney Kıbrıs'ta, 16 Şubat'ta yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Rum halkının, Orta-Sağ Demokratik Parti (DIKO) adayı, sertlik yanlısı Tasos Papadopoulos'u ikinci tura bile gerek kalmadan seçmesine kadar kamuoyumuza yansıtılan Kıbrıs Rum tarafının Annan Planını hemen imzalayabilecek durumda ve buna son derece hevesli olduğu idi. Fakat, bir kez daha mızrak çuvala sığmadı ve seçim kampanyası sırasında bol miktarda Annan Planı karşısında fikirler beyan eden ve bu görüşleriyle en fazla AKEL (Komünist Parti) tarafından desteklenen Papadopoulos'un sahnede yerini almasıyla, yerli ve yabancı basın Kıbrıs konusunu sadece Türkiye'nin ve Cumhurbaşkanı Denktaş'ın Kıbrıslı Türklerin huzura ermelerine engel olduğu şeklinde yansıtmaktan vazgeçip, bir miktar Planın içeriğine, bir miktarda karşı taraftan gelen tepkilere kulak vermeye başladığı zaman (bu daha çok yerli basın için geçerli sayılır), aklımıza bu işin sonucunun aslında düşündüğümüz kadar kârlı olmayabileceği olasılığını da getirdi. Uluslararası ilişkilerde karar alma dendiği zaman (hem teorik olarak bu işle meşgul olanların, hem de karar alma kademelerinde bulunanların çok iyi bildiği gibi) en öncelikli husus olarak mevcut konuda karşı tarafın ne düşündüğünün ve eğer belli bir karar alınırsa buna muhtemel tepkisinin ne olacağının bilinmesi gerekliliği gelir. Bizde ise Annan Planı konusunda karşı tarafın ne düşündüğü ve tepkileri önemsenmeden çözümçüler/statükocular kavgası ortalığı kapladı.

Bugün hepimizin görebildiği, Rum Yönetimi'nin bir önceki lideri Klerides'in de kabul ettiği gibi, Annan Planı'nın "teknik imkansızlıklar ve özellikle de zaman yetersizliği sebebiyle" tamamının taraflar arasında müzakere edilememiş olmasıdır. Yani planda yer aldığı halde iki taraf arasında konuşulmamış (konuşulsa da yeteri kadar konuşulmamış) ama hayati önem taşıyan meseleler mevcuttur. Buna örnek olarak mülkiyet sorunları gösterilebilir. Aslında Klerides de kendi ağzıyla Türk gazetecilere görüşmelerin 28 Şubat tarihine kadar bitirilmesinin mümkün olmadığını söylemişti. Fakat bir yandan Birleşmiş Milletler'den ziyade Avrupa Birliği'nin Genel Sekreteriymiş gibi davranan Kofi Annan'ın baskıları, diğer yandan KKTC'deki mitingler iki üç gün arayla yeni "en son tarih"leri ve ultimatoları getirdi. Bu ultimatolar her ne kadar iki tarafa da yönelikmiş gibi görünse de, Planı imzalamasa da, imzalamasa da, referandum da kabul etse de etmese de Kıbrıs Rum Kesimi'nin AB adaylığı kesin olduğundan her koşulda 'etkisiz eleman' haline getirilen Kıbrıs Türk tarafı oluyordu.

28 Şubat 'son tarihi' geçildikten sonra 10 Mart Lahey Zirvesi'nde Annan Planı'nın Ada'ya barış getirmekten ziyade daha büyük sorunlara yol açacağı hususu KKTC yetkililerinin Plana kesin olarak itiraz etmelerine sebep oldu. Gerçekte Lahey'de hem Türk tarafı hem de Rum tarafı Planı mevcut haliyle kabul edemeyeceklerini bildirmelerine rağmen çözüme engel olarak Türk tarafı gösterilmiştir. Lahey'de ortaya çıkan sonucun, Türkiye'de eskiden var olan tek sesliliğin bozulmuş olması ile belki de tünelin ucundaki ışığın görülmesini sağlayabileceğine inanan Yunanlıları da çileden çıkardığı ortadadır. Özellikle 28 Şubat tarihine yaklaşıldığında, Türkiye'den Kıbrıs politikası ile ilgili olarak alınan mesajlar Atina'da, yeni Türk hükümetinin eskisinden kesinlikle farklı bir zeminde olduğu fikrini güçlendiriyordu. Ayrıca, Türkiye'nin AB üyesi olmak için olağanüstü bir çaba harcadığı bir dönemde önüne konana razı olacağı tahmin ediliyordu.

Başbakan Simitis ve Dışişleri Bakanı Papandreu tarafından 1996'dan sonra oluşturulan politikalar da temelde bu isteklilik üzerine inşa edilmiş durumdaydı. Bunun bize ve Avrupa Birliği'ne yansması olarak "Türkiye'nin istikrarlı ve barış isteyen, hatta Avrupa Birliği üyesi bir ülke olmasının Yunanistan'ın çok daha fazla işine geliyor olduğu" yorumları da uzun zamandır yapılmaktaydı. Fakat bu politika söyleminin hemen bir adım öncesini hatırlayalım. Yunanistan, Türkiye ile tek başına çözmeyi başaramadığı Kıbrıs, Ege gibi sorunlarını Avrupa Birliği platformuna taşıyarak, Türkiye'nin de AB üyesi olma konusundaki istekliliğinden faydalanarak Türkiye'ye baskı yaptırma gibi son derece külfetsiz ama sonuçları açısından fevkalade başarılı olabilecek bir politika izlemeye başlamıştı. Hatta Türkiye ile Öcalan bunalımı ve S-300 Füze krizinden dolayı kopma noktasına gelen ilişkilerini kısa sürede deprem diplomasisini de kullanarak rayına oturtmuş ve tekrar baskı için ortam yaratmıştı. Bugün karşılaşılan durum bunun bir devamı niteliğindedir. Bu da Yunanlı siyasetçiler tarafından Yunan ve Rum kamuoyuna Türkiye'yi daha güçlü bir partnerin varlığı ile alt etme planı, dışarıda ise Türkiye ile uzlaşma politikası olarak pazarlanmaktadır.

Yunanlılar Türk diplomasinin başarısını tek sesli olmasına ve dış politikanın asla parti çekişmelerine alet olmamasına bağlarlar. Gerçekten de yeni hükümete kadar bu durum böyleydi. Özellikle Kıbrıs gibi "milli dava" olarak görülen bir meselede Cumhurbaşkanlığı ve ordu ile hükümet arasında görüş farklılıkları oluşması ve bu farklılıkların hiç vakit kaybedilmeden ve hatta abartılarak basına yansıtılması daha önce Yunanlılar tarafından hayal edilebilecek bir şey değildir. Hatta Yunanlılar ve Kıbrıs'lı Rumlar buna bir süre anlam verememiş, "Ankara çelişkili söylemleri ile bizi yanıltmaya, sağ gösterip sol vurmaya hazırlanıyor" diye yorumlarda bulunulmuştu. Hatta, o dönemde AK Parti Genel Başkanı konumunda olmasına rağmen, başta Atina olmak üzere Avrupa Birliği başkentlerinde Türkiye'nin Başbakanı olarak görülen Recep Tayyip Erdoğan'ın "40 yıldır Kıbrıs'ta yanlış politikalar uygulanmaktadır" sözleri ile galeyana gelen Yunanlılar, bir sonraki adım olarak Ege meselelerini 2004'ten önce masaya getirebileceklerinin hesabını yapmaya başlamışlardı.

Yunanistan'da, geleneksel Türk politikasının yavaş yavaş tarihe karıştığı varsayımı üzerinde inşa edilen politikalar ve beklentiler ne yazık ki, 10 Mart Lahey Zirvesi'nde ciddi bir darbe aldı. O dönemde henüz Başbakanlık koltuğuna oturmamış olan ama 3 Kasım seçimleri ile AK Parti'nin iktidara gelmesi kesinleştikten sonra dış politikada son derece etkili mesajlar veren Recep Tayyip Erdoğan da doğru bir tespitle bulunarak "Annan bizi kandırdı" dedi. Nitekim, Türk tarafının son derece sıkıntılı olduğu 'harita, egemenlik ve göçmenler' gibi konularda, Genel Sekreter Annan üzerinde hiçbir etkiye sahip olmadığını iyi bildiği Rum Kesimi'nden 'gözden geçirdim' diyerek daha kötü şartlarla dönmüştü. Kısacası çözümün 'sadece Türk tarafının taviz vermesinde' saklı olduğu iyice ortaya çıkmıştı.

16 Nisan 2003'te imzalanan katılım anlaşması ile Güney Kıbrıs Rum Yönetimi Avrupa Birliği üyeliğine yönelik son adımı, her ne kadar adanın tamamı adına anlaşmayı imzalamış olsa da, tek başına atmış oldu. Rum Yönetimi ile Avrupa Birliği arasında imzalanan anlaşmada "Kıbrıs'ın tamamı adına AB üyesi olduğu ancak siyasi sorun çözümleninceye kadar AB müktesebatının KKTC'de uygulanmayacağı" belirtildi.

Türkiye'nin yaklaşımı sürekli adada kalıcı bir barışın sağlanabilmesi ve Kıbrıslı Türklerin Rumların ekonomik ve siyasi baskılarının altında ezilmemeleri için eşit şartlarda bir birlikteliğin sağlanması idi. Türk tarafına imza atması istenen Annan Planı ise bu güvenceyi vermekten son derece uzaktı. Son derece dikkatli ve bir bütün olarak okunması gereken plan ilk olarak ele alındığında özellikle "yönetim" konusunda Türk tarafının "kurucu ortaklık" ve "siyasi eşitlik" beklentilerine olumlu karşılık verdiği izlenimi uyandırmaktadır. Daha dikkatli incelendiğinde ise uzun vadede Kıbrıslı Türklerin Adadaki varlığını tehlikeye sokabilecek maddeler ihtiva etmekteydi. Kurucu ortaklık ve egemenlik her şeyden önce "kendi özgür iradeleriyle o devleti kuran egemen unsurlarını ortak devletin yaşamasını sağlayan unsurların ortadan herhangi bir nedenle kalkması durumunda bu ortaklığı bozma haklarının bulunması anlamına gelmektedir. Oysa Annan Planı'nda (en son versiyonu da dahil olmak üzere) bununla ilgili herhangi bir madde bulunmadığı gibi, (1) garantör ülkelere verilen garantörlük yetkisi bir anlamda yeni kurulacak ve AB'nin bir parçası olacak Kıbrıs'ın statüsünü garantilemeyi sağlamaktadır. Aynı şekilde, nüfuslarına bakılmaksızın tarafların alınacak kararlarda ve çıkarılacak kanunlarda eşit olarak söz sahibi olması anlamına gelen "siyasi eşitlik" ancak taraflara veto hakkı tanınarak sağlanabilir. (2)

Diğer taraftan, her ne kadar "büyük bir zafer elde edilmiş" gibi gösterilmiş olsa da Kopenhag da Türkiye'ye verilen "if (eğer)" li adaylık müzakerelerine başlama kararı Türkiye'de mevcut haliyle Annan Planı'nın "her şeyi göze alarak" imzalanması konusunda bir irade oluşmasını engellemiştir. Bugün gelinen noktada aslında 'Türkiye'nin Avrupa Birliği üyeliği için Kıbrıs'ta çok lehimize olmayan bir anlaşma imzalanması gerekiyorsa da kabullenelim, nasıl olsa biz Avrupa Birliği'ne girdiğimizde çok fazla şey fark etmeyecek" olduğu anlaşılan hesabının pek de tutmadığı görülmektedir. Kıbrıs meselesinin çözümünün arkasından veya onunla birlikte gündeme gelecek olan "Ege'nin statüsü" meselesinin de bu durumda aynı mantıkla çözülmesi gerekecektir. Yukarıda bahsi geçen Rum-Yunan taktiği de tam bu noktada kendisini iyice belli etmektedir. Bugün gelinen noktada Rum-Yunan tarafının 15 yıldır uygulamakta olduğu taktik 12-13 Aralık 2003 Kopenhag Zirvesi'nde meyvelerini vermiştir. Uzun yıllar süren sistemli bir politika ve bu yolda harcanan çabaların sonucunda "Yunanistan ve Helenizm için yeni bir sayfa açtık" diyen Simitis diğer taraftan Türkiye'nin AB'ye entegre edilmesini arzu ettiğini belirtmektedir. Kıbrıs Rum Yönetimi'nin Ada'nın bütününe temsilen AB'ye tam üye olarak kabul edileceğinin Kopenhag Zirvesi'nde Türkiye'deki Ak Parti Hükümeti tarafından hiçbir itiraz görmeden kesinleşmesinin ardından, Yunanistan Dışişleri Bakanı Yorgos Papandreu Ege sorunlarını gündeme getirmiştir. Yunan Savunma Bakanı Yannis Papandoniu da "Ege'deki ihlallerin azalmadan sürdüğünü" öne sürerek "Türkiye'nin bu tutumunun AB'ye girme çabası ile uyumlu olmadığını" belirtmiştir.

Ada'nın üyelik sürecinin son bulmasına bir yıldan az bir süre kalırken (Mayıs 2004) AB'nin Türkiye ve KKTC üzerindeki siyasi baskısı daha da yoğunlaşmıştır. (3) 16-17 Nisan tarihlerinde yapılan Atina Zirvesi sırasında GKRY'ni de içeren 10 üyenin katılımı dolayısı ile düzenlenen imza töreninde içine düşülen sıkıntılı durum Türkiye'nin AB ile ilişkilerinde bundan sonra yaşayacağı sorunların başlangıcını oluşturmaktadır. Türkiye'nin tanımayı reddetmiş olduğu bir devletin AB üyeliğine giriş töreninde Atina Büyükelçimiz de aday ülke sıfatı ile

katılmış ve belgeye imza atmıştır. Böylece Türkiye'nin Kıbrıs sorununa dair bugüne kadar savunmuş olduğu siyasi ve hukuksal argümanlar bir kenara itilmiştir.

Ada'daki Son Gelişmeler: Sınırın Açılması

16 Nisan tarihinde Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin Ada'nın tamamı adına AB'ye giriş anlaşması imzalamasının ardından KKTC Meclisi almış olduğu bir karar ile Güney'den gelen gününbirlik ziyaretçileri kabul etmek amacıyla 23 Nisan'da sınır kapılarını açmıştır. Ada'nın her iki tarafından da geçişlere yoğun ilgi gösterilince ziyaret süresini üç güne çıkartan Türk tarafına karşılık Rum tarafı da bazı kolaylıklar göstermek zorunda kalmıştır. Bu arada GKRY'nin uzun zamandır açıklamayı planladığı iyi niyet paketi açıklanmış, fakat sınırların açılması gibi beklenmedik ve önemli sonuçlar doğurabilecek bir karar karşısında beklenen etkiyi yapmamıştır. Rum Ulusal Konseyi aldığı kararla Kuzey'deki Türkleri, çalışma hakkı, eğitim imkanları ve Kıbrıs Cumhuriyeti vatandaşı olduklarını belgeledikleri sürece Avrupa Parlamentosu seçimlerine katılma hakkı tanıyarak kendi bünyesine dahil etmek istemektedir. Sınırların açılması ile Güney'e Türklerin akın etmesi beklenirken tam tersi bir hareketin olması ve Güney'den Kuzey'e geçen Rumların pasaportlarına mühür vurulması koşulu ile KKTC'ye alınmaları GKRY'ni son derece rahatsız etmiştir.

Burada akla gelen bir soru "madem bu kadar olumlu sonuçlar doğurabileceği tahmin ediliyordu neden KKTC yetkilileri sınırları daha önce açmadılar" olabilir. Bunun cevabı ise Atina Zirvesi'nin hemen ardından yani GKRY'nin AB ile katılım anlaşması imzalaması sonrasında bu açılımın yapılmasında bulunmaktadır. KKTC Başbakan Yardımcısı ve Turizm Bakanı Serdar Denктаş'ın da belirttiği üzere "eğer sınırlar GKRY, AB ile anlaşma imzalamadan önce açılmış olsaydı, GKRY bunu çeşitli vesilelerle engelleyebilirdi, ama artık serbest dolaşımın neredeyse kutsal sayıldığı AB'ye girmiş olan bir yönetimin bu şekilde davranması mümkün olmayacaktı". Diğer taraftan bu geçişlerin başlamasından sonra Ada'da tatsız birkaç olay dışında önemli bir gerginliğin yaşanmamış olması pek çok kişinin düşündüğü gibi "Sayın Denктаş sürekli Ada'da iki halkın yan yana, iç içe yaşayamayacağını iddia ediyordu fakat tam tersi kanıtlandı" tarzındaki düşüncelerinin aksine, mevcut şartlar altında yani Annan Planı gibi 120 bin Kıbrıslı Türkü evinden, bağından, bahçesinden atıp, başını sokacak bir ev öngörmemiş olan bir düzenlemenin ardından Rumlar Türklerin yaşadığı yerlere gelmiş olsalardı durum çok daha farklı olabilirdi. Mevcut şartlar altında Türklerle Rumlar siyasi açıdan eşittir. Bu konuda önemli bir referans olması açısından Atina Penteion Üniversitesi öğretim üyesi Aleksis İralidis'in 22 Mayıs 2003'te Ta Nea gazetesinde çıkan tespiti son derece önemlidir. İraklidis "Denктаş'ın Katılığı Papadopoulos'u Gizledi" başlıklı yazısının sonunda "Kıbrıslı Rumların çoğunda Türklere karşı antipati ve küçümseme duygularının hakim olduğunu ve bu antipati ve küçümsemenin aslında Kıbrıs'ın 1948'den sonra sorun teşkil etmesinin derininde yatan sebep" olduğunu belirtmektedir. Nitekim Türk tarafına gerçekleştirilen ziyaretlerin yoğunluğuna tepki gösteren Rum Yönetimi ve Rum Ortodoks Kilisesi çeşitli açıklamalar yayınlayarak halkı bu ziyaretlerden vazgeçirmeye çalışmışlardır. Pratikte hiçbir etkiye sahip olmayan bu çabalar bugüne kadar uzlaşma çabalarının sonuçsuz kalmasının sorumluluğunun Denктаş'a yüklenmesinin haksızlığını da ortaya koymaktadır.

Kıbrıslı Türklerin, 1960'lı yıllarda ve 1970'lerin başında başlarına gelen kıyım ile tekrar karşı karşıya kalacakları düşüncesi, çözüme giden yolda, şu andaki çekincelerin temelini oluşturan bir unsur olarak ortaya çıkmamaktadır. Bu da anlaşılabilir bir durumdur. Gerçekten de mantıklı bir kişi artık "21. yüzyıla girdiğimiz tek kutuplu ve global

dünyada soykırım benzeri olayların yaşanması mümkün değildir" diyebilmelidir. Bununla birlikte sadece sekiz yıl önce Temmuz 1995'te, Birleşmiş Milletler Barışı Koruma askerlerinin –Hollandalı– önünde yine Birleşmiş Milletler tarafından "güvenli cennet" olarak ilan edilmiş ve silahsızlandırılmış Srebrenitsa'da 8 bin Boşnak'ın bir gecede Sırp tarafından katledilmesi (4) bir istisna olarak Balkan tarihi kitaplarında hak ettiği yeri alabilir. Tamamen olumlu ve liberal bir bakış açısıyla asıl sorunun Kıbrıslı Türklerin kendi topraklarında bir asimilasyon sürecine girmeleri olarak değerlendirilebilir.

Annan Planı çerçevesinde bir çözümün sıradan bir KKTC vatandaşının günlük yaşantısında yapabileceği değişiklikler neler olacaktır? Tabii ki tüm beklentiler Planı imzalayan tarafların bundan sonra da iyi niyet içerisinde bir arada yaşama istek ve kabiliyetinde oldukları tahmini üzerine kurulmaktadır. Yine Bosna–Hersek'i düşündüğümüzde Kıbrıs'ta yıllar önce etnik çatışma yüzünden yollarını ayırmış dini farklı, milliyeti farklı, dili farklı Türklerle Rumları bir araya getirmek için bu kadar çaba sarf eden Avrupa Birliği ve Birleşmiş Milletler'in sadece son derece güçlü Sırp ordusu Bosnalı Sırp'lara, Müslüman ve Hırvat komşularını evlerinden atmaya ve etnik olarak temizlenmiş bir Sırp Cumhuriyeti yaratmaya çalışırken yardım etti diye Bosna–Hersek adı altında Birleşmiş Milletler tarafından tanınmış bir ülkeyi "bunlar zaten bir arada yaşayamazlar" diyerek bölmeyi göze almış olması ve bunu Aralık 1995'te imzalanan Dayton Anlaşması ile gerçekleştirmiş olması maalesef objektif bir değerlendirme ile açıklanabilecek bir olay değildir. Bu arada gerçekten kötümserler haklı çıkar da Türkiye görünür gelecekte AB'ye üye olamaz, hatta hızla değişen dünyamızda bir takım gelişmelerle taktiksel olarak da olsa AB'den uzaklaşmak durumunda kalırsa o zaman kendi coğrafyasını bırakıp bir yere gitme şansı olmayan Türkiye için Kıbrıs ne kadar da aranan bir "ortak" olacaktır. Keza, Avrupa Birliği'ne üye olmayan bir Türkiye'nin, 'Birleşik Kıbrıs Cumhuriyeti' içerisinde aradıklarını bulamayan, hatta Annan Planı yüzünden en iyimser tahminle evlerini, işlerini kaybeden Kıbrıslı Türkler için hiçbir garantörlük sıfatı bulunmayacaktır.

Sonuç olarak; bundan sonra yapılması gereken Türk Kesimi'nin Avrupa Birliği üyeliği sürecinin, garantör ülke statüsünde ısrarlı olan Türkiye'nin AB üyeliği ile ilişkilendirilmesidir. Bu yönde bir paralellik kurulması ve bunun AB bünyesine kabul ettirilmesi Türk dış politikasının nihai amacı olmalıdır.

1. *BM Genel Sekreteri Kofi Annan'ın 26 Şubat'ta sunduğu Planın 3. ve içinde bulunduğumuz tarih itibarıyla son halinde, Kuruluş Anlaşması'nın devletin yapısını düzenleyen 2. Bölümünün son paragrafında şunlar yer almaktadır: "Birleşik Kıbrıs Devleti federal yönetimi kurucu devletleri için İsviçre'nin federal yönetimi ve kantonların statü ve ilişkileri model alınmıştır. Birleşik Kıbrıs Devleti iki kurucu devletten, Kıbrıs Devleti ve Kıbrıs Türk Devletinden oluşan federal yönetime, ayrılmaz ortaklığa sahip bağımsız bir devlettir. (İtalikler yazara aittir.) Bkz. Basis for A Comprehensive Settlement of Cyprus Problem, T.C. Dışişleri Bakanlığı web sitesi: <http://mfa.gov.tr>.*

2. *Bu konuda detaylı bilgi için Bkz. A. Kuloğlu, E. Osmançavuşoğlu Oktay, Ayşe Özkan, "Kıbrıs İçin Çözümün Neresinde?: BM Kapsamlı Çözüm Belgesinin Değerlendirilmesi, Stratejik Analiz, Nisan 2003, Cilt 3 Sayı: 36, ss. 26–28.*

3. *Bununla birlikte içinde bulunduğumuz günlerde KKTC'ye yönelik mali yardım paketinden söz edilmesi diğer taraftan havuç politikasının ustalıkla uygulandığını da göstermektedir.*

4. *Bu konuda detaylı bilgi için bkz. Jan Willem Honig ve Norbert Both, Srebrenica: Record of a War Crime,*

Penguin, Londra, 1996.

www.stradigma.com

aylık strateji ve analiz e-dergisi

STRADİGMA.com bir **FORSNET** e-yayıdır